

Lőrincz Textiles Műhely

Beszélgetés Lőrincz Péter szövőszékkészítővel*

Lőrincz Péterrel városunk lakói rendszeresen találkozhatnak hagyományörző rendezvényeken, vásárokon. Kézművesek által országosan ismert, hogy a kézi szövéshez szükséges eszközök és alapanyagok a pápai Lőrincz Textiles Műhelyből szerezhetők be, s ha beviharzok e műhelybe, mindig bölcs türelemmel, huncut mosollyal fogad. Nyugalmat sugárzó egyéniségével, szakmai tapasztalatával a színek, a fonalak kiválasztása mellett mindig újdonsággal, hírrel vagy meglepetéssel szolgál és így boldogan vállaltam – mit vállaltam, szinte rábeszéltem Mátyus Alizt – hogy ezt a beszélgetést én készíthessem a pápai polihisztorral.

– Jól gondolom, hogy vonzódsz a textilhez a családotnak köszönhetően? Számos felmenő foglalkozása ehhez az anyaghoz, illetve a belőle készült viselethez köthető.

– Jól gondold, mert édesapám foglalkozása szabó volt. Sajnos már az a generáció kikopott, elment, akiknek ő szép öltönyöket, télikabátokat, nadrágokat varrt, bár vannak még mindig, akik emlékeznek rá. Az anyaggal, a fonallal, a cérnával, a vászonnal való tapogatás, munka, gyerekkoromban szinte

belém ivódott. Ott totyogtam én is apám szabóműhelyében és megengedték, hogy befűzzem a tűt, de ugyanakkor később már fércelni kellett. Sok mindent megtanultam, úgyhogy mind a mai napig neki merek ülni a varrógépnél, és valamit összeállítok. Anyámról nem is beszélve, mert az ő eredeti végzettsége varrónő, és nagyon szépen tudott kézimunkázni, hímezni, kötni, horgolni. Máig őrzök darabokat, az ő keze munkáit. A felmenőkről még annyit, hogy anyámnak az édesapja szücs volt. Nem is olyan régen előkerültek iratok, amiből kitudódott, hogy anyámnak a felme-

női Szászországból jöttek az 1790-es években, úgy kerültek ide, hogy malomépítők voltak, és végigjárták az egész Monarchiát, a Kárpát-medencét. Szombathelyre kerültek, anyám ott ismerkedett meg apámmal, mindketten szombathelyi születésűek. Apámnak a felmenői szabók: a nagyapám is szabó volt, az ő édesapja is szabó, ők Gyarmatról kerültek Szombathelyre, tehát idevalósi a család a Rábaközbe.

– Pápara hogy kerültek a szüleid?

– Ők a 30-as években összeházasodtak Szombathelyen, és nem akart az apám az édesapjának a konkurenciája lenni, hívogatták a

* Első megjelenése a Szélesvíz, Pápa város folyóirata III. évfolyam 1. számában.

sógorai Pápára, anyám testvérének kesztyűsüzlete volt itt, hívták őket Pápára, hogy ez jó hely, sok iparos van, polgári közönség, nem nagyváros, de azért jó... Meg is találta apám a számítását.

– *A szövmesterség alapjait 50 éve sajátítottad el. Honnan az a professzionizmus, ami jellemez, hogy szakmád minden titka a kisujjában van?*

– Hát ez igazából egyszerű ám, és nem csak erre a szakmára vonatkozik. Mindenkinek azt mondom, szinte mindegy mit csinál az ember, csak egy titok van: azt jól kell csinálni. Tehát addig kell mindent finomítani, addig kell tanulni, addig kell gyakorolni a szakmát.

– *Külön szakma a szövés és külön szakma a hozzávaló eszközök készítése.*

– Igen. Ez, hogy én elsajátítottam a szakmát Győrben, a textiltechnikumban –1966-ban végeztem –, akkor az iskolában szerencsém volt, mert olyan idős mesterek voltak, akik műhelytanárok voltak, tehát nem elméleti, hanem igazi, gyakorlati szakemberek, ráadásul takácsmesterek. Annak idején, az iskolában volt egy nagyon komoly kézi-szövőműhely. Nagyon régi, fából készült szövőszékeken, eszközökön, perzsaszövő állványon, gyorsvetélős takácsszéken kellett tanulni, osztályoztak bennünket. Igazából ezt a kézműves munkát én ott tanultam. A másik az – ebben viszont szerencsém volt –, hogy a családban édesapám is egy istenáldotta jókezü ember volt. Kétkezes volt. Ő mind a két kezével tudott varrni, ollóval vágni... Ezt egy mai ember el se tudja képzelni. Amikor szegény megrokkant, akkor a fejét fafaragásra adta. Ő a háború alatt elvetődött Erdélybe, Felvidékre. Mikor a magyarok visszakapták az elcsatolt területek egy részét, ő mind egyik bevonuláskor ott volt, mert kórházi vonaton dolgozott, mint szanitéc, és a bevonuló csapatokat

kísérte ez a vonat. Ekkor járt Erdélyben is. Akkor. Egyszer. Ő gépet, szakirodalmat nem látott soha, de 30 év múltán fejből képes volt széleklykaput faragni. Kicsibe ráadásul. Kicsi makettek sorozatait gyártotta. Nagyon jó keze volt, de ugyanakkor mi öten voltunk fűtestvérek, s mindenkinek nagyon jó keze volt.

– *És a testvéreidnek is van vonatódása a pályához?*

– Végül is ők teljesen más szakmában éltek le az életüket. Az egyik bátyám itt lakik Pápán, ő is szintén ugyanezt a szakmát választotta, ő is technikumban végzett, de ő nem szövős volt, hanem fonós. Amikor a textiliparnak vége lett, utána megtanult fazekaskodni. Nagyon szép fazekas munkái voltak. Az utána következő bátyám 1956-ban kivándorolt Svájcba, ő pedig a mechanikában, elektronikában, finommechanikában nagyon jó, még ma is, 80 évesen is nagyon jó keze van, mindent meg tud tervezni, javítani, mindent megcsinál. A csúcs, az tulajdonképpen a legidősebb bátyám volt, ő meg Dél-Amerikába került, Venezuelába. Ő úgy boldogult, hogy nagyon jól tudott rajzolni, már itthon is járt ilyen képzésre. Ott kinn aztán abból élt meg, hogy reklámrajzoló volt, több 10 évig. Szenzációsan jól rajzolt, pillanatok alatt, de ugyanakkor megtanult olajjal alkotni, akvarellt feste-

ni. Amikor ezekbe beleunt, váltott, megtanult aranyozni és ikonokat festett. Amikor abba is beleunt, akkor nekiállt fafaragni. Gyönyörű faragott ládákat, trónszéket faragott magának. Amikor abba is beleunt, akkor szétszedte az autóját és lefestette és újra összerakta, de ugyanakkor a lakásában a szobabútort is elkészítette, meg kifestette. Freskót festett a falra. Egy fenomén volt, rettenetesen jó keze volt neki.

– *Szövőszékeid, szövőeszközeid a Magyar Kézműves Remek minősítést kapták, 12 éve az Év mesterévé választottak. Nálad folyamatos a színvonal, a minőség, erről ismerünk. És hogy fejlődött a munkád?*

– Mikor a szövőszékekészítést elkezdtem, még a Textilgyárban dolgoztam, és úgy gondoltam, hobbi-ként ugyan én is szövögetek valamit. Elmentem a régi iskolámba, ott lerajzoltam egy régi szövőszéket, itthon pedig összebarkácsoltam. Aztán megszóttam valamit. Utána úgy gondoltam, hogy csinállok egy jobbat. Akkor csináltam egy másik szövőszéket. Aztán az is elkészült, azon is szóttam, utána gondoltam, csinállok egy másikat. Ez egy folyamatos fejlődés volt, amiben persze megtanultam magam is a kézi szövést, megtanultam magát ezt a fából való mesterséget, asztalosságot, fafaragást, ez a fejlődés szinte mind a mai napig tart.

Mindig kicsit tovább kell lépnünk. Akkor ugye engem is megismertek annak idején az emberek – akik a kézi szövessel foglalkoznak –, hogy na, itt Pápán van egy ilyen ember, aki szövőszéket csinál, s hát ugyanúgy az ő igényeik is szépen beépültek a munkáimba. Hát így, szép lassan, így fejlődött ez.

– *Továbbtanultál asztalosnak, mechanikai műszerésznek?*

– A textiles szakmát iskolában tanultam, az összes többi az csak úgy jött. Ennekem az soha nem volt probléma, hogy meg kell gyulni egy fát, fűrészelni kell. Megnéztem valahol egy asztalost, hogyan csinálja, és már csináltam is. Régen nem volt senkinek érettségi-je, még az elemi iskolát se járták ki, csak odaadták inasnak 6 éves korában, mire 18 éves lett, mindent tudott. Mindent. Még becsületeséget is tanult. Meg imádta, amit csinált, na. Megvolt ennek régen az útja, módja, csak ugye most érdekes módon szinte mást nem is lehet elképzelni, mint hogy általános iskola, középiskola, főiskola, egyetem, még egy doktorátus, még egy, és ... annyi túlképzett ember van.

– *20 éve alakult meg a Bakonyalja Népművészeti Egyesület, mely a pápai és környékbeli népművészeket, kézműveseket fogja össze. Ennek megalakulása óta elnöke vagy, de honnan jött a gondolat?*

– Amikor én erre a szövésre adtam a fejemet, a kézi szövésre, az tulajdonképpen egybeesett azzal, hogy a politikai rendszer elengedte kicsit a gyeplőt, olyan értelemben, hogy alakulhattak egyesületek. A Veszprém Megyei Népművészeti Egyesületnek alapító tagja lettem, 1982-ben. Ez volt az a kor, vagy ezt megelőzően 2-3 évvel, amikor a táncmozgalom is megindult, akkor voltak az első „Röpülj pávák” a tv-ben is. Akkor nemcsak az ének, a tánc, nagyon bent volt a levegőben a népművészet, az egyesület is nagyon komolyan működött. Most is működik, hála isten, de akkor

szinte kivirágzott az egész. A Népművészeti Egyesületek Szövetsége akkoriban kezdte megrendezni az első „Mesterségek Ünnepe” Budán, a várban, és ez egy szenzációs vásárrá nőtte ki magát. Mind a mai napig, minden évben augusztus 20. környékén megtartják. Én oda a kezdetek kezdetétől eljártam, s igazából az országos ismertségemet ennek köszönhetem. Amikor kisiparos lettem, főállású kisiparos és megrendeléseim voltak, akkor már országosan elismertté vált a műhely és a foglalkoztatottak. Úgy gondoltam, hogy itt helyben is nagyon jó lenne, hogy az, amit én kaptam – az egyesületben, meg a többi kézművestől ezeken a vásárokon –, az a lehetőség másoknak is megadható. Szerettem volna, hogy Pápán is legyen egy kis közösség, és ez a közösség igenis jusson el, rendezzen vásárokat, mutakozzon meg.

– *Azokat is ide gyűjtötted, akik hobbiként kézműveskedtek?*

– Tudtam, hogy egy emberre, aki csak otthon faragcsál, vagy nagyon szépen horgol, hímez, nem nyitják rá az ajtót. Kellenek lehetőségek, helyek, ahol megmutatják az emberek, hogy mit tudnak. Akkoriban egy kicsit megismertek engem is, benne volt a Naplóban, hogy volt Veszprémbe kiállítása a népművészeknek, érdeklődők jelentkeztek nálam, megszólítottak az utcán, és ebből alakult, ezért kezdeményeztem, hogy az egyesület megalakuljon.

– *Szövőtáboraid határainkon túl is megrendezésre kerülnek.*

– Van nekünk ez a kis műhelyünk, a Lőrincz Textiles Műhely. Amikor már segédeim voltak, lehetőség nyílt arra, hogy kivegyem magamat a műhelyből, ők már tudtak önállóan dolgozni. Gondoltam, hogy csináljak egy ilyen szövőtáborot, továbbképzést, mert hát volt rá igény. Sokan rákérdeztek, hogy hol lehetne megtanulni. Iskola nagyon kevés van, egy-kettő, de nem sok. A Nádudvari Kézműves Szak-

iskola, oda vittem el elsőként 2000-ben egy ilyen szövőtáborot, és azóta szinte minden évben van valahol. Volt olyan év, hogy 5-6 helyre el tudtam vinni a szövőtáborot. Akkor még kicsit jobban bírtam, mert azért ez rengeteg munkával jár. Nagyon sok az előkészület, 8-10 szövőszéket berakni a teherautóba, ott kipakolni, meg az egészet levezényelni. Hála isten, mind a mai napig működik ez azért: Óbudán rendszeresen, minden évben tartok szövőtáborot, azon kívül meg, ahová hívnak: Dunaszerdahelyre is legalább 6-7 éve rendszeresen minden évben elmegyünk, ha összejön, akár kétszer is, de voltunk már Balmazújvárosban, Törökszentmiklóson, Somorján.

– *Pápát textiles hagyományok jellemzik. Gondoltál arra, hogy a tárgyi örökség megőrzésére kiállítóhelyet kellene létrehozni?*

– Mikor ide költöztünk a Korona utca 3-ba a műhellyel, üres volt, csak egy-két gépecske volt benne, s már akkor arra gondoltam, hogy ezt úgy kellene berendezni, hogy legyen egy szép kiállítóhely. Az idő megmutatta, hogy a műhely szép lassan tele lett, és akkor ugye ezek a szép textiles emlékek majd-hogynem kiszorultak belőle, bár azért a műhelynek az egyik falán van még egy kis gyűjteményecske. Mind a mai napig erről nem tetünk le, igazából építkezni kellene. Ez azért nem olyan egyszerű, sok pénzt igényel, közben a műhelynek mennie kell. Hát ez a jövő. Hála Isten, a fiam átvette az egész vállalkozást, megvásárolta a műhelyt, most már teljesen önállóan dolgozik, én már 8 éve nyugdíjas vagyok. Tudod, igazából az lenne a jó – a fejemben is, meg már jegyzetben is van nagyon sok minden –, hogy leírni, lefényképezni, komolyan dokumentálni és úgy kiadni. Meg kellene csinálni itt Pápán azt, hogy leülni beszélgetni. Egy kicsit hosszabban, akár 2-3 órát is, de kamerával. Lehet, hogy

ezt nem nekem kellene csinálni, elkezdhetnék hangos, képes riportokat csinálni. Ott van Huszár János bácsi, el tudna mesélni legalább 10 órát. Én ugyanezt a szakmában. Pont egy évvel ezelőtt a Magyar Művészeti Akadémia felkért, hogy egy kis rövidfilmet csináljak. Ez megvan, meg lehet tekinteni bárkinek. Félórás ismeretterjesztő film a kézi szövésről, a www.mma-tv.hu oldalon és akkor ott be kell írni, hogy „Szövműhelyek Magyarországon” és egy filmecske jön elő, aminek én írtam a szöveggönyvét 90%-ban, én készítettem a filmet a fényképezőgéppel, ami nagyszerű, nagyon jó kamera is egyben. Egy kedves barátom, Galánfi András előadóművész – akinek nagyon jó hangja van – mondja fel a szöveget. Most megint felkértek egy másik film készítésére, de még nem teljesen biztos a dolog. Felkért a Művészeti Akadémia, hogy csináljak erről a szövészékkészítésről is egy-két filmet, gyakorlatilag magamról, a műhelyről. Megcsináljuk. Vagy a textilrekonstrukció. Tulajdonképpen minden textil rekonstrukció, mert amit a kínaiak szőnek, az is, mert itt újat nem lehet kitalálni. Tudom, hogy van igény arra, hogy viseleteket szőjenek, hogy az ne gépi szöttes legyen. Igen ám, de senki nem tudja, hogy kell meg-

csinálni, de akkor „majd a Péter bácsi!” S akkor mindig megkeresnek. Debrecenből a Déry Múzeum, a Nemzeti Múzeum vagy mások. Akkor aztán megmondom. Ingyért. Volt egy olyan projekt, hogy meghívtak szövőtáborba Deszkre. Érdekes község, fele szerb, másik fele magyar. Szeged mellett van, attól 10 km-re, és ezek a szerbek – mint kisebbség Magyarországon – rengeteg támogatást kaptak. Csináltak ott egy gyönyörű szerb óvodát, nekiálltak a szerb iskolának, művelődési háznak. Van egy népi együttesük, akik viseletben vannak, de nagyon nehéz nekik azt megszerezni. Itt kapcsolódtam én bele, valahogyan megtaláltak, és vettek 3-4 szövőszéket, majd még 2-3-at és többször lementünk oda szövőtáborba csinálni. Vittem mindent, és megpróbáltuk megcsinálni azokat a szép színes szerb szalagokat. Van nekik egy különleges női viselet, nagyon finom, majdnem átlátszó blúz, amire mindenféle rátétet varrnak. Megtanulták a varrást. Ők azt akarták, hogy azt a finom kis muszlinanyagot is megszövik. A szakmai tudásom adtam hozzá, és megcsináltuk.

– *Családi örökség lesz a mester-ségbeli tudásod, hisz András fiad viszi a műhelyt és március 15-én született unokáddal tovább bővült a dinasztia.*

– Igen, Andráséknál a második kislány, de nekem van még 2 gyermekem, és a másik fiamnál még van 3 unoka. A kislányom sajnos még nem ilyen szorgalmas, ami a családot illeti, még éli az életét.

– *Az unokák már kezdenek a varrással, a textillel ismerkedni általad?*

– Hát eldicsekszem: Andráséknál a kislány, aki még nincs 5 éves, nagyon jól tud csomót kötni. Még a hamiscsomót is meg tudja már kötni. Mi tanítottuk rá, nagyon ügyes. Hát hogy aztán sikerül-e neki is így továbbadni, azt én nem tudom. Sajnos nagy a csábítás, a mai világunk nem arról szól, hogy kézzel alkotni valamit. A nagyipar is inkább olyanokat kíván, hogy legyen dolgozó, aki a gombokat nyomogatja, s lehetőleg ne gondolkozzon. A másik oldalon meg igazából nagy szükség volna képzett, rátermett, ügyes, okos kisiparosokra, de hát ez az oldal azért nehéz. Nagyon nehéz. F fiatalok nem nagyon vállalják ezt. Ha viszont most belegondolok abba, hogy ez a kézi szövés érdekes módon megy, van ennek egy kis reneszánsza most, úgy érzem. Az embereknél, bármennyire is az a látszat, hogy csak a számítógépet nyomogatják és azzal eltelnék, én mindennap tapasztalom, hogy van ez az alkotni vágyás mindenkiben. Amikor látom, hogy kisgyerekek hogyan bámulják a szövést, a fonást, és ha kellő időben, 4-5-6 éves korban hozzá is férhetnek ehhez, azok kézművesek, alkotó emberek lehetnek.

– *A szövés időigényes foglalkozás. Az alkotás öröme, az eszközök kivitelezésén, felújításán kívül marad-e még másra időd?*

– Igazából nekem a munkám a hobbim is. Még így nyugdíjasan is mindennap itt vagyok a műhelyben, segítek, amit tudok, magam is tevékeny vagyok. A másik hobbim az olvasás, én ebben nőttem fel, hogy olvasok. Van számítógépem, de megmondom őszintén, hogy nem is e-mail-ezek, ez a bűnöm, és

nagyon ritkán kapcsolom be, és akkor is csak megnézem az interneten, ami érdekel, s a közösségi honlapot még soha nem is láttam. Ha mégis ezen fölül is marad egy kis időm, szívesen kerékpározok. Amikor jó idő van, én akkor ülök a kerékpárra. Ajánlom másnak is, mert nagyon jó az idős embereknek is, a szívet, a lábat megmozgatja, jó levegőn van az ember. Éppen most vasárnap elmentem a káptalantóti vásárra, nagyon jó, ajánlom nektek is a Liliomkertet. Ez a Csobánc tövében van, gondoltam, fölmegegyek megint a Csobáncra. Én gyerekoromban nyaraltam többször is a Hajagoson, ami a Csobáncnak a másik oldalán van, s mindig volt bennem nosztalgia. Hát aztán föl is másztunk a párommal, lefelé jövet meg gántiak hívtak be az egyik lyukas pincébe. Így hívják arrafelé azt a pincét, aminek nyitva van az ajtaja. Az messziről úgy néz ki, mint ami lyukas lenne. Bementünk, megkínáltak pálinkával, borral bennünket, elbeszélgettünk jól, és kiderült, hogy a gazda ugyanott volt katona, ahol én. Mégpedig vasútépítő. Annak idején – én 1967/68-ban voltam katona – még létezett, hogy ilyen büntetészárada-ba vittek bennünket. Engem azért büntettek meg, mert 56-ban kiment a két bátyám, aztán mertünk velük levelezni, meg telefonálni. Kiderült, hogy az egész század ilyen volt. Egyiknek ilyen terhelő bűne volt, a másik politikailag megbízhatatlan volt. Volt, aki köztörvényes volt, és a börtön helyett odahozták vasutat építeni. A Rejtő Jenő könyvekben vannak ilyenek, hogy mennyit kellett dolgozni. Eszembe jut, hogy hát bizony lehetett volna más is belőlem, ha ott leragadok, a lapátolásnál, meg a krampácsolásnál, ha hagyom magamat. Akkor nem teljesedhetett volna ilyen szép színessé az életem. A családi indíttatás azért húzza az embert, tudod. Ha valakinek olyan testvére van, az húzza, egyik a má-

sikat. Meg azért igen-igen sokat számít a szülői példakép. Azt nem veszik észre a gyerekek, de az ott marad, beleég az emberbe. Ha valakinek olyan a szülője, hogy alig-alig szól hozzá, az akkor is beleég az emberekbe. Példamutatást ad. Sajnos rossz értelemben is, de jobban is, mindenképp.

– *Azt a sok tapasztalatot, amit összeszedtél életed folyamán, átadod a fiadnak, de ahogy már elkezdted mondani, közzé is tennéd mindazt, amit a szövésről, eszközeiről tudsz...*

– Igen, hát éppen ebben az évben, hála isten, találtunk egy ügyes embert, aki megtanulja ennek a textiles munkának az egyik részletét, a felvetést. Most már hála isten egyre kevesebbet kell a műhelyben lennem, és most már tulajdonképpen szedem össze a jegyzeteimet, mert mindenképp meg akarom csinálni, hogy részben írásban, részben filmen ezt megörökítsem. Legyen a szövészekről olyan használati utasítás, ami jól használható, bővebben még a pápaiakról is, valami a textilekről, erről, arról... Meg hát a sok-sok év alatt rengeteg olyan munka adódott, hogy textilrekonstrukciót csináljak. Németországból kerestek meg bennünket és egy egész speciális viselethez kellett megoldani, hogy miből, hogyan kell azt megszöni. És sikerült. A Nemzeti Múzeumban volt egy kiállítás, ami a római kort idézte meg és a római kori selyemszövetet kellett rekonstruálni. Kelta időkből textilrekonstrukció van a százhalombattai Matrica Múzeumban. Hódmezővásárhelyen, Százhalombattán és Polgáron van működő kőkori szövészek-rekonstrukció. Ezekbe a dolgokba én nagyon bele-

ástam magamat és megvan hozzá a szakmai irodalom, meg a saját irodalmam is, amit megírtam hozzá.

– *A beszélgetés végére a mottó kerülhetne: „Szöttes vagy magad is, Hold fonja, Nap szöv, csillag álmodja életed fonalát.”*

– Igen, most jutott eszembe, mikor megszületett az ötödik kisunokám, hogy milyen érdekes az élet, hogy hála isten, ez nekem megadatott, hogy megértem, hogy annyi minden történt velem az életben, jó is, rossz is, de szépen valahogy összeszőődtek a szálak. Szép apránként, mozdulatonként, forintonként, deszkánként, szép szöttesként összeállt az életem, hát én meg vagyok elégedve, hogy amit elértem elég, meg talán úgy érzem, hogy mások is meg vannak elégedve az én munkámmal, és abból másnak is egy ilyen szép szöttes tud kibontakozni, az ő munkájával is.

– *Köszönöm szépen a beszélgetést.*

SÓS MARI (Budapest, Ferencváros, 1963) művelődésszervező. Volt a rádió munkatársa a szalagtárban, a Marczibányi-téri Művelődési Központban népművelő, saját vállalkozásban turisztikai-közművelődési cég vezetője, a Szentendrei Skanzen alkalmazásában Veszprém megyei közösségfejlesztő. A Szarvaskőr Egyesület oktatóközpontjának vezetője. Kézműves, hagyományörző ismeretterjesztő tevékenységet folytat. Döbrönte képviselőtestületének tagja, és ekként mint várkapitány, a Himfy Bandérium egyik vezetője.